

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเติบโตของเมืองที่มีขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือขนาดเล็ก จะสัมพันธ์กับจำนวนประชากรและปริมาณมูลฝอยที่เพิ่มปริมาณมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นมูลฝอยจากบ้านเรือน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเศษอาหารที่เหลือจากการเตรียมการปรุงและการบริโภค รวมทั้งเศษกระดาษ พลาสติกและของที่ไม่ใช้แล้ว มูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรมก็มีลักษณะต่าง ๆ แปรเปลี่ยนตามประเภทอุตสาหกรรมนั้น ๆ มูลฝอยที่ถูกทิ้งอยู่ตามถนน แม่น้ำ ลำคลอง หรือที่สาธารณะต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นใบไม้ เศษกระดาษ ถุงพลาสติก ของเหลือใช้ รวมทั้งเศษดิน หิน เป็นต้น ซึ่งมูลฝอยที่เกิดขึ้นเหล่านี้หากปล่อยปละละเลยไม่ดำเนินการเก็บรวบรวมนำไปกำจัดอย่างถูกต้องเหมาะสมนอกจากจะทำให้ชุมชนขาดความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยและน่ารังเกียจแล้วยังส่งผลก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมากมาย เช่น การปนเปื้อนของแหล่งน้ำ อากาศ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์ แมลง เชื้อโรค และมีการแพร่กระจายตัวของเชื้อโรค ตลอดจนก่อให้เกิดความรำคาญต่าง ๆ จากฝุ่นและควัน ตลอดจนเป็นต้นเหตุของอัคคีภัย ปัญหามูลฝอยที่เกิดขึ้นหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องพยายามหามาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและสถานการณ์ของปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ที่ผ่านมาปรากฏว่าชุมชนไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีสาเหตุจากความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง การมีผลผลิตทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดค่านิยมในการบริโภคสินค้าที่สูงขึ้นสร้างปัญหามูลฝอยมากขึ้นด้วย (ประสาน ตังสิกันบุตร, 2542)

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเพิ่มขึ้นของประชากรก่อให้เกิดปัญหาทรัพยากรที่หายากหรือและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และด้วยการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นมีกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย โดยกิจกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการอุปโภคบริโภคที่มีของเหลือและถูกทิ้งในรูปของมูลฝอย ในอดีตการทิ้งมูลฝอยโดยไม่ได้จัดการนั้นไม่ก่อให้เกิดปัญหาหรือผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมมากนัก เนื่องจากประชากรมีจำนวนไม่มากปริมาณมูลฝอยก็น้อยทำให้มีพื้นที่ในการรองรับมูลฝอยได้ กอปรกับการนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหลายฉบับมาใช้ในการพัฒนาประเทศทำให้มีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ มากมาย เพื่อการผลิตสินค้าและบริการในการเสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศ แต่ผลที่เกิด

ตามมา คือ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสภาพแวดล้อม รวมทั้งก่อให้เกิดมลภาวะและเกิดปัญหาสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา

ในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมาปริมาณขยะมูลฝอยของประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2536 มีปริมาณมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณวันละ 30,640 ตัน และเพิ่มขึ้นเป็นวันละ 39,225 ตัน ในปี พ.ศ. 2545 โดยมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 1.2 ต่อปี

ตารางที่ 1 ปริมาณขยะมูลฝอยของประเทศไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2536 ถึง พ.ศ. 2545

ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในระหว่างปี พ.ศ. 2536 ถึง พ.ศ. 2545										
พื้นที่	ปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้น (ตันต่อวัน)									
	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545
1.กรุงเทพมหานคร	7,050	7,000	7,192	8,098	8,949	8,497	8,990	9,130	9,317	9,617
2.เขตเทศบาลรวม เมืองพัทยา	3,422	5,618	6,311	6,658	8,196	7,414	12,328	11,785	11,903	11,976
3.เขตสุขาภิบาล	4,138	4,184	4,655	4,895	4,819	4,777	-	-	-	-
4.นอกเขต เทศบาลและ สุขาภิบาล	16,030	16,206	16,334	16,378	15,138	16,558	16,561	17,170	38,643	17,632
รวมทั้งประเทศ	30,640	33,008	34,492	36,029	37,102	37,246	37,879	38,170	38,643	39,225

(ที่มา : http://www.pcd.go.th/info_serv/waste_wastethai.htm)

ปริมาณมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งที่เป็นมูลฝอยทั่วไป มูลฝอยติดเชื้อ และมูลฝอยอันตรายก่อปัญหาแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างมาก โดยเฉพาะในการวิ่งไล่กวาดให้ทันปัญหาที่มีแต่ใหญ่โตขึ้น และโดยที่การจัดการมูลฝอยของประเทศไทยยังเน้นที่ “การกำจัด” เป็นหลัก ภายใต้แนวความคิดที่เห็นมูลฝอยเป็นเพียงสิ่งไร้ค่าที่จะต้องถูกทำให้หายไปหรือเก็บกักไว้เป็นที่เป็นทาง ขณะเดียวกันก็คำนวณต่อปริมาณที่มีแต่จะเพิ่มขึ้นตามการเติบโตของการบริโภคและวิถีทันสมัย ดังนั้นมาตรการจัดการปัญหามูลฝอยจึงมุ่งไปที่การเพิ่มศักยภาพในการกำจัดให้มากขึ้น รวดเร็วขึ้น เบ็ดเสร็จขึ้น ตลอดจนการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บรวบรวมมูลฝอยให้ทั่วถึงขึ้น ส่วนมาตรการการจัดการมูลฝอยที่ต้นทางด้วยวิธีการต่าง ๆ หรือการหาทางใช้ประโยชน์จากมูลฝอยยังเป็นเพียงกระแสทางเลือกเท่านั้น จากกระแสการตื่นตัวเรื่องการจัดการ

มูลฝอยในปัจจุบันจึงมีแนวโน้มว่ากิจกรรมการกำจัดมูลฝอยในอนาคตจะเป็นจริงเป็นจั้งขึ้นมาก จะมีการระดมทรัพยากรและเงินทุนจำนวนมากด้วยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้น แต่แนวโน้มของ ปัญหาที่จะติดตามมาควบคู่กันนั้นก็จะเป็นเรื่องใหญ่และยากต่อการจัดการเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ของการจัดการที่ดินการยอมรับของประชาชน และผลกระทบจากการดำเนินโครงการ โดยเฉพาะ เมื่อมลพิษจากการกำจัดมูลฝอยจะมีความซับซ้อนสอดคล้องไปกับความทันสมัยของเทคโนโลยี

การจัดการมูลฝอยมูลฝอยยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศในเขตชุมชนและท้อง ถิ่นทุกระดับรวมทั้งกรุงเทพมหานคร ปริมาณมูลฝอยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ทั้งนี้จาก การขยายตัวของชุมชน การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว และการขยายตัวของภาคธุรกิจด้าน ต่าง ๆ จากการคาดการณ์ปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศในรอบสิบปีที่ผ่านมา (2535 - 2544) พบว่าใน พ.ศ. 2544 ปริมาณมูลฝอยเพิ่มขึ้นกว่า ร้อยละ 30 หรือประมาณวันละ 38,600 ตัน มูลฝอยเหล่านี้เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครประมาณวันละ 9,320 ตัน คิดเป็นร้อยละ 24 ของมูลฝอย ที่เกิดขึ้นทั่วประเทศเกิดขึ้นในเขตเทศบาลและเมืองพัทยาประมาณวันละ 11,900 ตัน หรือคิดเป็น ร้อยละ 31 และเกิดขึ้นนอกเขตเทศบาลในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลประมาณวันละ 17,420 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 45 และจากการคาดการณ์ปริมาณมูลฝอยในรอบสิบปีข้างหน้า (2545-2554) พบว่าปริมาณมูลฝอยจะเพิ่มขึ้นจากวันละ 39,400 ตัน ใน พ.ศ. 2545 เป็นวันละ 47,000 ตัน ใน พ.ศ. 2554 หรือมีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.0 ต่อปี คิดเป็นปริมาณมูลฝอยเพิ่ม ขึ้นประมาณวันละ 700-900 ตัน ซึ่งการจัดการมูลฝอยในอนาคตมีแนวโน้มของปัญหามากยิ่งขึ้น เนื่องจากสาเหตุหลายประการได้แก่ รูปแบบและองค์ประกอบของมูลฝอยจะมีความยากต่อการ กำจัดมากยิ่งขึ้น การต่อต้านคัดค้านของประชาชนในการก่อสร้างสถานที่กำจัดมูลฝอยจะทวีความ รุนแรงยิ่งขึ้น การขาดแคลนที่ดินในการก่อสร้างศูนย์กำจัดมูลฝอย การขาดแคลนเครื่องมือและ อุปกรณ์ในการเก็บรวบรวม การเก็บขน การขนส่งและกำจัดมูลฝอย นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดใน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานตลอดจนงบประมาณในการดำเนินงาน รวมทั้งการมี ส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ยังเป็นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การจัดการมูลฝอย ขาดประสิทธิภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ (กรมควบคุมมลพิษ, 2545)

ในการกำจัดมูลฝอยโดยทั่วไปของประเทศไทยวิธีการเทกองและฝังกลบยังคงเป็น วิธีหลัก โดยหลุมรองรับมูลฝอยที่มีอยู่กระจุกกระจายตามเทศบาลและสุขาภิบาลทั่วประเทศนั้น ส่วนมากยังดำเนินการอย่างไม่ถูกสุขลักษณะหรือถูกต้องตามหลักวิชาการจึงส่งผลกระทบในเรื่อง กลิ่นเหม็นรบกวนประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง ตลอดจนก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในระยะสั้นและ

ระยะยาว อาทิเช่น การนำมูลฝอยไปเทกองทิ้งเฉย ๆ ในที่สาธารณะประโยชน์หรือในบางกรณีอาจมีการเผา ซึ่งก็ทำให้เกิดปัญหาตามมาหลาย ๆ ด้าน เช่น กลิ่นเหม็น แมลงวันชุกชุม ควันไฟ เศษมูลฝอย ปลิวว่อนโดยเฉพาะถุงพลาสติก, การปนเปื้อนของน้ำใต้ดิน แม้บางแห่งมีความพยายามป้องกันโดยการปูผ้าพลาสติกแต่ก็ไม่ได้มาตรฐาน นอกจากนี้การทำหลุมฝังกลบในจังหวัดต่าง ๆ ไม่ค่อยคำนึงถึงระดับน้ำใต้ดินหรือแก๊สที่เกิดขึ้นหลังฝังกลบมูลฝอย ทำให้หลายแห่งมีปัญหามูลฝอยถูกน้ำใต้ดินและแก๊สดันกระจัดกระจายออกมา

จากแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นอย่างดีต่อไปอย่างต่อเนื่องโดยใช้ระบบความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสังคม กระตุ้นให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แต่การดำเนินโดยชุมชนแต่เพียงลำพังอาจไม่มีพลังเพียงพอในการแก้ไขปัญหาเพราะศักยภาพของชุมชนยังต้องได้รับการหนุนเสริมกระบวนการจัดการจากองค์กรภายนอก เนื่องจากระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอาจมีรายละเอียดวิชาการบางประการที่ซับซ้อน ซึ่งบางครั้งชุมชนอาจไม่มีความเข้าใจในกระบวนการอย่างลึกซึ้งและรอบด้านได้ทั้งหมด เป็นผลให้แนวคิดการทำงานแบบพึ่งพาตนเองที่ชุมชนได้ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยนั้น ต้องเปิดรับการหนุนเสริมจากองค์กรต่าง ๆ ด้วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน (ธนาพร ประสิทธิ์พันธ์, 2544)

ชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนตั้งอยู่บริเวณชานเมือง ประกอบด้วยหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด 13,557 คน เป็นชาย 7,233 คน หญิง 6,324 คน จำนวนครัวเรือน 4,932 ครัวเรือน สภาพชุมชนเป็นกึ่งเมืองกึ่งชนบท ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง รองลงมาคืออาชีพค้าขาย และทำสวนปลูกพืชผักสวนครัว ซึ่งชุมชนดอนแก้วในปัจจุบันมีทั้งชุมชนเดิมและชุมชนใหม่ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านจัดสรร และบางส่วนเข้ามาปลูกบ้านเรือนในที่สาธารณะประโยชน์ ซึ่งทุกครัวเรือนต่างก็สร้างมูลฝอย ทั้งมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเรี่ยราดไม่เป็นที่เป็นทาง ไม่เป็นเวลา และในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม ทำความสกปรกทำลายภูมิทัศน์ อาทิเช่น กิ่งไม้ ใบไม้แห้ง เศษมูลฝอยต่าง ๆ ที่ถูกทิ้งข้างถนนในหมู่บ้าน ทำให้บ้านขาดความสวยงาม และรวมถึงมลพิษในอากาศที่เกิดจากการเผากองมูลฝอย ซึ่งในหนึ่งครอบครัวในตำบลดอนแก้วสร้างมูลฝอยประมาณ 2 กิโลกรัม/วัน ถ้ารวม 10 หมู่บ้าน 4,932 ครัวเรือนจะมีมูลฝอยเกิดขึ้น 9,864 กิโลกรัม/วัน ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจ้างบริษัทเอกชนเข้ามาช่วยจัดเก็บและขนมูลฝอยไปทิ้งนอกพื้นที่อยู่อาศัย

ทั้งนี้ภายในหมู่บ้านยังมีลำเหมืองกลางหมู่บ้านและมีน้ำไหลผ่านตลอดปี โดยได้ทำที่กั้นเก็บเป็นอ่างน้ำขนาดเล็กไว้ใช้ในหน้าแล้ง แต่เกิดปัญหาน้ำเน่าเสีย เนื่องจากประชาชนทิ้งมูลฝอย เช่น เศษอาหาร ถูพลาสติก ซากสัตว์ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก ฯลฯ ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชนโดยตรง ซึ่งการทำลายแหล่งน้ำเปรียบเสมือนกับการทำลายแหล่งอาหารและแหล่งรายได้ และด้วยปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนั้นมีความสาเหตุหลักมาจากการเก็บขนมูลฝอยและการกำจัดมูลฝอยที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาลและถูกสุขลักษณะ ประชาชนทั่วไปขาดจิตสำนึก ความตระหนัก และวินัยในการรักษาความสะอาดและรักษาสิ่งแวดล้อม รวมถึงภายในครัวเรือนขาดการบริหารจัดการกับมูลฝอยและกระบวนการจัดการที่ถูกต้อง

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วได้ดำเนินการหาแนวทางการแก้ไข และได้ดำเนินการโครงการคัดแยก กำจัด พัฒนาขยะ ในชุมชนบ้านสันเหมือง หมู่ 7 เป็นพื้นที่นำร่อง และได้ขยายผลสู่ชุมชนบ้านดอนแก้ว หมู่ 2 และชุมชนบ้านสบสาหนองพาน หมู่ 9 ตามลำดับ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งประชาชนในชุมชนดำเนินการจัดการมูลฝอยด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมในการควบคุม ป้องกัน เฝ้าระวังปัญหามลพิษที่เกิดจากมูลฝอยในชุมชนตนเอง ทั้งนี้ชุมชนบ้านสันเหมือง หมู่ 7 ซึ่งเป็นพื้นที่นำร่องในการดำเนินการโครงการฯ และได้รับรางวัลชนะเลิศที่ 1 “ชุมชนถังขยะทองคำ” ประจำปี 2545 จากการประกวดชุมชนถังขยะทองคำครั้งที่ 2 : ชุมชนกาดตามโครงการประชาสัมพันธ์ด้านคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมประจำปี 2545 ส่วนแผนงานและพัฒนางานประชาสัมพันธ์ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 กรมประชาสัมพันธ์ และจากการที่ชุมชนได้เข้าร่วมโครงการคัดแยก กำจัด พัฒนาขยะ ทำให้ชุมชนในฐานะเป็นผู้ที่มีความเข้าใจสภาพปัญหาของชุมชนและความต้องการของชุมชนได้นำแนวทางการมีส่วนร่วมการพึ่งพาตนเองของชุมชน การบริหารจัดการมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพเป็นแนวทางในการจัดการ มูลฝอยของชุมชน โดยแนวทางดังกล่าวสามารถแก้ไขปัญหามูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน และเป็นการดำเนินการจัดการมูลฝอยที่ได้ผลดี ชุมชนมีความสะอาด น่าอยู่ เป็นระเบียบเรียบร้อย ปัญหาที่เกิดขึ้นจากมูลฝอยลดน้อยลง และเป็นชุมชนตัวอย่างในด้านการจัดการมูลฝอยของตำบลดอนแก้ว นอกจากนี้จากการดำเนินงานด้านการจัดการมูลฝอยทำให้ชุมชนเกิดความร่วมมือในกิจกรรมด้านอื่น ๆ ตามมาอีกด้วย

จากสถานการณ์และสภาพปัญหาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะดำเนินการศึกษาถึงวิธีการและแนวทางที่ชุมชนและอบต.ตำบลดอนแก้วใช้ในการจัดการมูลฝอยของชุมชน ว่าทั้งประชาชนและอบต.มีวิธีการจัดการมูลฝอยและความสำเร็จในการจัดการมูลฝอยอย่างไร รวมทั้ง

ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของชุมชน รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยของชุมชนตำบลดอนแก้ว เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนและขยายไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาวิธีการจัดการและความสำเร็จในการจัดการมูลฝอยของชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
2. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
3. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยของประชาชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

1.3 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการมูลฝอยของชุมชน หมายถึง วิธีการ/รูปแบบการจัดการมูลฝอยของชุมชน ได้แก่ การคัดแยกมูลฝอยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ การเก็บรวบรวมมูลฝอย การกำจัดมูลฝอย รวมถึงอุปสรรคและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยของชุมชน

ความสำเร็จในการจัดการมูลฝอยของชุมชน หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการจัดการมูลฝอยของชุมชน โดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นส่งผลให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น ค่าใช้จ่ายลดลง การปรับเปลี่ยนค่านิยมในการบริโภค ปริมาณขยะลดลง เกิดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน คนในชุมชนมีคุณภาพและมีแนวร่วมเพิ่มมากขึ้น

มูลฝอย หมายถึง ของเหลือทิ้งจากการใช้สอยของมนุษย์ หรือจากขบวนการผลิตการบริโภค จากกิจกรรมภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ใหม่และสามารถก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ทั้งในระดับชุมชน และระดับองค์การบริหารส่วนตำบล

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ปัจจัยภายในส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนัก และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารของประชาชน ซึ่งมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชน

ความรู้ ความเข้าใจ หมายถึง ระดับความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยของตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้จากการทดสอบประชาชนเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย

ความตระหนักต่อการจัดการมูลฝอย หมายถึง ระดับของการรับรู้และความตื่นตัวของประชาชนต่อปัญหามูลฝอยและการจัดการมูลฝอย รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการคัดแยก กำจัด พัฒนาขยะของชุมชน

การรับรู้ข่าวสาร หมายถึง วิธีการ/รูปแบบในการรับรู้ข่าวสารด้านการจัดการมูลฝอย สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากแหล่งต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เอกสารเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล หนังสือพิมพ์ หอกระจายข่าวของชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล/เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล จากเจ้าหน้าที่รัฐ จากเพื่อนบ้าน การเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมของชุมชน การเข้าร่วมประชุม/อบรมเรื่องสิ่งแวดล้อม และนิตยสาร วารสาร เป็นต้น

1.4 สมมติฐานการวิจัย

ความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และการรับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของชุมชน

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตของพื้นที่วิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้พื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้จะกำหนดประชากรที่ทำการวิจัย 2 กลุ่ม ได้แก่

1.) กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ใน 3 หมู่บ้านเป็นกลุ่มตัวอย่างของตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ หมู่ 2 บ้านดอนแก้ว หมู่ 7 บ้านสันเหมือง และหมู่ 9 บ้านสบสาหนองฟาน โดยในการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง

2.) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ปลัด อบต.ดอนแก้ว ผู้นำและแกนนำชุมชน อาสาสมัครชุมชน ผู้ปฏิบัติงานจัดการขยะ และผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะของชุมชน เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.5.3 ขอบเขตเนื้อหาที่วิจัย

(1) การจัดการมูลฝอยของชุมชน

- การจัดการมูลฝอยของชุมชน
- ลักษณะวิธีการจัดการมูลฝอย (การลดปริมาณมูลฝอย การเก็บรวบรวม การกำจัด)
- หน้าที่และขอบเขตของผู้ปฏิบัติงานจัดการมูลฝอยของชุมชน
- การบริหารรายได้จากการจำหน่ายมูลฝอย
- โครงการคัดแยก พัฒนา กำจัดมูลฝอย
- อุปสรรคและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการปฏิบัติการจัดการมูลฝอย

(2) การมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอย

- การมีส่วนร่วมระดับชุมชน
- การมีส่วนร่วมระดับอบต.
- อุปสรรคและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

(3) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยของประชาชน

- ปัจจัยภายใน
  - ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย
  - ความตระหนักต่อการจัดการมูลฝอย
- ปัจจัยภายนอก
  - การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย